Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Dnro V/42620/2025

5.11.2025

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö Hallituksen esityksestä 113/2025 vp

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 31.10.2025 pyytänyt Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (vanhuspalvelulaki) ja asiakasmaksulain muuttamisesta (HE 113/2025 vp).

Valvira viittaa sosiaali- ja terveysministeriölle 28.5.2025 antamaansa lausuntoon asiasta ja toteaa lausuntonaan seuraavan.

Sosiaalihuoltolaki

Valvira kannattaa sitä, että esityksen 47 §:n mukaan teknologisia ratkaisuja voitaisiin käyttää sosiaalihuollon asiakkaan palvelujen toteuttamisessa.

Valvira pitää tärkeänä, että sosiaalihuoltolain 3 §:ssä määritellään teknologisen ratkaisun ja teknisen valvonnan käsitteet. Teknologisen ratkaisun yksityiskohtaisia perusteluja on kirjattu laajemmin hallituksen esityksen 47 §:n 3 momentin 4 kohdan yksityiskohtaisiin perusteluihin. Kannatettavampi vaihtoehto on, että laajemmat perustelut olisivat esityksen 3 §:n 8 kohdan perusteluissa, jossa teknologinen ratkaisu määritellään. Perustelujen mukaan teknologisiin ratkaisuihin sovellettaisiin muussa lainsäädännössä olevia vaatimuksia. Kaikista teknologisista ratkaisuista ei todennäköisesti ole voimassa olevaa lainsäädäntöä. Näiden osalta valvontaviranomainen ei voi eikä sen tehtävä ole arvioida teknologisen ratkaisun asianmukaisuutta tai niihin kohdistuvia muita velvoitteita. Valvira toteaa, että esitetyn 3 §:n 8 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa mainittu koodi voi olla esimerkiksi ohjelmointikieli, jolla ohjataan esimerkiksi ohjelmisto tekemään tiettyä asiaa, joten koodi itsessään ei Valviran käsityksen mukaan voi olla teknologinen ratkaisu.

Tekninen valvonta on esityksen 3 §:n 9 kohdan määritelmässä rajattu sosiaalihuollon toimintayksikön yhteisiin tiloihin, joita ei kuitenkaan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa määritellä. Tämä on omiaan epäyhtenäistämään soveltamiskäytäntöä. Valviran näkemyksen mukaan on ristiriitaista, että ylempien laillisuusvalvojien ratkaisukäytännössä on toistuvasti todettu, ettei vammaispalvelun asiakasta voida rajoitustoimenpiteen käytön suhteen valvoa teknisen apuvälineen avulla, mutta sosiaalihuollon palvelun toteuttamisessa ilman rajoitustoimenpiteen käyttöä tekninen valvonta olisi kuitenkin

kirjaamo@valvira.fi Puhelin 0295 209 111 www.valvira.fi

PL 43, 00521 Helsinki
Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Faksi 0295 209 700

Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi
Faksi 0295 209 704

mahdollista. Tämän vuoksi on tärkeää ottaa sääntelyssä huomioon se, että asiakkaan perusoikeudet, kuten yksityisyyden suoja ja itsemääräämisoikeus toteutuvat kaikissa tilanteissa asianmukaisesti.

Esitetyn vanhuspalvelulain 20 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan muun ohessa, että teknologiset ratkaisut olisivat hallituksen esityksessä laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta hallituksen esityksen (HE 299/2022 vp) 16 §:n 2 momentin 8 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkoitettuja laitteita tai tietojärjestelmiä. Valviran näkemyksen mukaan asia pitäisi todeta sosiaalihuoltolain teknologista ratkaisua koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa, eikä vain vanhuspalvelulain hallituksen esityksen perusteluissa.

Valvira toteaa esityksen 39 §:n mukaisen asiakassuunnitelman osalta kannattavansa ja pitää tärkeänä sitä, että asiakkaan palveluissa olevaa teknologiaa voidaan hyödyntää lain voimaantullessa ja kun asiakkaan palvelutarpeen muuttuu ja uudelle teknologiselle ratkaisulle on tarvetta, asiakassuunnitelmaa on päivitettävä. Edellä todetun voinee toteuttaa siirtymäsäännöksin. Valviran käsityksen mukaan ehdotettu asiakassuunnitelman säännös ei mahdollista esityksessä tarkoitettujen teknologisten ratkaisujen toteuttamista lastensuojelun asiakkaille voimassa olevan lastensuojelulain mukaan, vaan edellyttää lastensuojelulain muutosta. Vammaispalvelulaissa tarkoitettuja asiakkaita voi olla sijoitettuna lastensuojelulain nojalla lastensuojelun sijaishuoltoon. Valvira pitää tulkinnanvaraisena sitä, voidaanko heidän kohdallaan soveltaa esitettyä 47 §:n mukaista teknologista ratkaisua. Tämän osalta tulkintaa olisi hyvä selkiyttää yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Esityksessä 47 §:n mukaisten teknologisten ratkaisujen käyttöalueen osalta on rajattu pois saniteettitilat (2 mom.). Valvira korostaa, että teknologisten ratkaisujen käytössä on aina otettava asianmukaisesti huomioon asiakkaan yksityisyydensuoja, myös asuinhuoneistojen muissa tiloissa. Esimerkiksi asiakkaan hygieniaan liittyvät toimenpiteet voivat toteutua muuallakin kuin saniteettitiloissa.

Valvira pitää hyvänä, että teknisen valvonnan säännöksessä on määritelty, missä teknistä valvontaa ei saa toteuttaa (48 § 3 mom.).

Vanhuspalvelulaki

Valvira toteaa, että vanhuspalvelulain 2 §:n 2 momentin myötä sosiaalihuoltolain asiakassuunnitelman säännös 36 § tullee sovellettavaksi.

Valvira kannattaa, että toteutuneen henkilöstömitoituksen olisi aina oltava vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti, kuten esityksen 20 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan. Valvira ei vastusta, että esityksen 20 § mahdollistaisi sen, että yksiköt, joissa henkilöstömitoitus on suurempi kuin 0,6 ja joissa on käytössä mitoitukseen vaikuttavaa teknologiaa, mukaan luettuna tekninen valvonta, voisivat pienentää mitoitusta enintään 0,04:lla. Valvira

Valvira
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

pitää tärkeänä, että yksityiskohtaisten perustelujen mukaan teknologisen ratkaisun tulisi olla käytössä koko yksikössä, jotta vähennys vähimmäishenkilöstömitoituksesta voidaan tehdä. Perusteluissa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, onko kaikkien asiakkaiden palveluissa oltava käytössä teknologisia ratkaisuja, jotta toimintayksikön vähimmäishenkilöstömitoitusta voidaan alentaa. Vanhuspalvelulain 20 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilöstömitoitus koskee toimintayksikön vähimmäishenkilöstömitoitusta. Sen sijaan esitetyn sosiaalihuoltolain 47 §:n mukainen teknologian käyttö on asiakaskohtaista. Kaikilla asiakkailla ei välttämättä ole käytössään teknologisia ratkaisuja.

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 20 §:n muuttamisesta annetun lain (741/2024) voimaantulosäännös on mahdollistanut palveluntuottajan ympärivuorokautisen henkilöstömitoituksen päivittämisen Valviran ylläpitämään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien rekisteriin (Soteri). Valviran käsityksen mukaan useat palveluntuottajat ovat alentaneet toimintayksikön henkilöstömitoituksen vähimmäishenkilöstömitoitukseen. Nyt esitetyn voimaantulosäännöksen mukaan palveluntuottaja voi pienentää henkilöstömitoitusta, kun tieto siitä päivitetään Soteriin. Voimaantulosäännös ei kuitenkaan mahdollista henkilöstömitoituksen nostamista. Tämän mahdollistaminen olisi kuitenkin Valviran näkemyksen mukaan kannatettavaa.

Asiakasmaksulaki

Valvira pitää epätarkoituksenmukaisena sitä, että asiakasmaksulain esitöissä otetaan kantaa sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaisen kotihoidon palvelun sisältöön. Asiakasmaksulain valvonta ei kuulu valvontaviranomaisen toimivaltaan.

Toimeenpano

Valvira toteaa, että ehdotettujen säännösten toimeenpanon ohjaus on vaativaa ja edellyttää paljon resursseja. Tämän vuoksi ja ottaen huomioon vuodenvaihteeseen osuva valvontaviranomaisten virastouudistus on tärkeää, että lainvalmistelija on vahva ohjaaja toimeenpanossa.

Ratkaistu: 05.11.2025
Ratkaisija: Henriksson Markus
Virka-asema: Ylijohtaja
Esittelijät:
Vallivaara Saara, Juristi

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lisätietoja antaa tarvittaessa juristi Saara Vallivaara, puh. 0295 209 266.